

Symposium na UWM w Olsztynie *Liturgia i pobożność ludowa*

(Olsztyn, 30–31 marca 2003 r.)

W dniach 30–31 marca 2003 r. Zakład Teologii Praktycznej i Ekumenizmu Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie zorganizował symposium na temat *Liturgia i pobożność ludowa. Historia, terażniejszość, perspektywy przyszłości*. Zostało ono zainaugurowane wykonaniem przez Scholę Teatru Wiejskiego Węgałty i 30 śpiewaków z Polski, Francji, Niemiec, Estonii, Ukrainy w katedrze Św. Jakuba w Olsztynie *Ludus passionis*, najstarszej pasji łacińskiej Europy z XIII w.

Pobożność ludowa służy — jak stwierdził kard. Jorge Arturo Medina Estévez podczas prezentacji dokumentu *Dyrektorium na temat Liturgii i pobożności ludowej* — „(...) przygotowaniu serca i usposobieniu ducha na przyjęcie łaski Bożej, jaką przynosi celebracja liturgiczna tajemnicy Chrystusa”. „Pobożność ludowa” oznacza różne przejawy kultu prywatnego lub wspólnotowego, wynikającego z wiary chrześcijańskiej, które wyrażają się nie przez formy liturgiczne, lecz czerpiąc wzory z ducha i kultury własnego narodu. *Dyrektorium* zalicza je do „prawdziwych skarbów ludu Bożego”

Podczas sympozjum kilkunastu znanych liturgistów z Wydziałów Teologicznych Uniwersytetów Lublina, Poznania, Opola, Olsztyna, Warszawy, a także z innych środowisk teologicznych Polski wygłosiło 14 referatów i komunikatów.

Ks. prof. B. Nadolski w swoim wystąpieniu podkreślał, że pobożność ludowa to nie jest pobożność prostaczków, ale pobożność ludu Bożego, odznacza się świątecznym charakterem, bliskością życia, związkiem z tradycją, prostotą i całościową strukturą wyrazu. Jego zdaniem pobożność ta poczyniła duże kroki ku jej ubilibijnieniu, osnuta jest mgłą uczucia i emocji, stwierdził, że źródłem pobożności jest dynamizm Osoby Ducha Świętego. Ks. prof. dr hab. J.J. Kopeć w referacie na temat *Liturgia i pobożność ludowa w świetle historii* podkreślał, że chrześcijaństwo nie ogranicza się tylko do liturgii, ale zawsze było w nim miejsce dla pobożności ludowej, która stanowiła wzbogacenie i pogłębienie życia religijnego. O relacji między pobożnością ludową i liturgią mówił ks. prof. dr hab. H. Sobeczko z Uniwersytetu Opolskiego. Dokonał rozróżnienia między liturgią i jej prymatem a pobożnością ludową, z kolei w tej ostatniej dokonał rozróżnienia między nabożeństwami ludowymi a „dewocjonalizmem”. Zdaniem prelegenta liturgia powinna być bardziej ludowa, a pobożność — bardziej liturgiczna. O waloryzacji pobożności ludowej i jej formach odnowy w roku liturgicznym mówił ks. prof. dr hab. Z. Wit z KUL. Prelegent wskazywał, że w relacji liturgii i pobożności ludowej musi być zawsze zachowywana wyższość celebracji roku liturgicznego nad wszelką inną formą i praktyką pobożności. Na temat pobożności ludowej okresu Bożego Narodzenia mówił ks. prof. dr hab. W. Głowa (KUL), zwracając uwagę na znaczenie teologiczne i pastoralne obrzędowości, zwyczajów, form pobożności w kulturze polskiej. Organizator sympozjum ks. prof. dr hab. W. Nowak, mówił o maryjnej pobożności ludowej, w której wierni łatwo pojmują żywozną więź, jaka łączy Syna z Matką. Czym dla właściwego rozumienia kultu Maryi w jedynym kulcie Chrystusa była adhortacja *Cultus marialis*, tym dla odnowy autentycznej ludowej pobożności maryjnej będą zasady normatywne według Dyrektorium z 2002 r.

O tzw. „bastionach pobożności ludowej”, czyli o sanktuariach, mówili o. prof. dr hab. Zachariasz Jabłoński OSPE i ks. dr Janusz Kumala MIC z Lichenia. Pierwszy z nich mówił o pielgrzymkach do sanktuariów jako drodze nawrócenia, odkrycia sensu życia, ukierunkowaniu na Boga, manifestacji wiary. Drugi — o liturgii i pobożności ludowej w sanktuariach, na które patrzy się jako na „bastiony pobożności”. Sanktuarium nie może nie być ludowe. Dlatego sanktuarium winno spełniać cztery główne zadania: troska o liturgiczny klimat miejsca, pierwszeństwo celebracji liturgicznych, zasada wzorczności liturgii w pobożności ludowej; centralne miejsce sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii.

Na temat modlitw wstawienniczych za zmarłych w liturgii i pobożności ludowej mówił ks. prof. dr hab. J. Decyk z UKSW. Prelegent zwrócił uwagę na to, że Kościół odnowił modlitwy za zmarłych, pogłębiając wiarę w święty obcowanie. Postulował,

aby obraz nieba dominował w pobożności ludowej nad obrazem sądu i piekła. Ks. bp dr J. Wysoki z Elbląga mówił o sakramencie małżeństwa w pobożności ludowej. Prelegent wyróżnił obrzędy pobożności ludowej jako przygotowanie do celebracji liturgicznej sakramentu małżeństwa, postulując opracowanie dobrego rytuału dla rodzin na temat przygotowania do ślubu.

W komunikatach prelegenci skupili się nad takimi problemami, jak: święci i błogosławieni w pobożności ludowej (ks. dr R. Jodko i ks. dr S. Ropiak); ekumeniczny wymiar liturgii i pobożności ludowej w sanktuariach (ks. dr J. Wojtkowski), pobożność ludowa w środowiskach parafialnych miast i wsi (ks. dr Z. Klimczuk, ks. dr T. Szałanda).

W dyskusji panelowej na temat specyfiki pobożności ludowej w sanktuariach eucharystycznych, maryjnych i ku czci świętych, omawiano ich charakterystyczne cechy. W panelu wzięli udział kustosze m.in. z takich sanktuariów archidiecezji warmińskiej, jak: Bisztynek, Glotowo, Gietrzwałd, Święta Lipka.

Symposium stanowiło swego rodzaju komentarz teologiczno-pastoralny i ekumeniczny do Dyrektorium Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, ogłoszonego w 2002 r., na temat *Liturgia i pobożność ludowa*.

Materiały konferencji naukowej będą opublikowane drukiem przez Wydawnictwo UWM w Olsztynie i ukażą się we wrześniu bieżącego roku.

Ks. Władysław Nowak